

za vse to denar preskrbljen, to je v prvi vrsti pri sl. c. kr. kmetijskem ministerstvu, in pa znabiti, da še kje drugod, pričelo se bode ude nabirati, pričela se bode društvena delavnost. Udje plačevali bodo po 1 forint pristopnine za društveno diplomu, za tisk društvenih pravil, za društvene tiskovine sploh; potem pa toliko let nič, dokler se ne bode pričelo sadno drevje iz drevesnic razdelovati. Po pričetku razdelovanja dreves plačal bode vsak ud po 1 gold. na leto, in za ta znesek dobil bode vsako leto vsaj 10 lepih, krepkih, plemenitih sadnih dreves iz društvene drevesnice.

Sl. vredništvo „Novic“ je naprošeno, naj bi v prihodnji številki „Novic“ blagovolilo pravila (štate) „vipavskega sadjerejskega društva“ tiskati.*)

Vse prijatelje sadjereje in gmotnega napredka slovenskega naroda sploh, osobito pa naše velečastite in velezasluzne duhovne gospode prosim uže danes najuljudneje, da blagovolijo, se za pridobitev mnogih udov društvu uže koj zdaj potruditi.

Toliko za danes v pojasnilo. Najodličnejšem spoštovanjem

R. Dolenc,

časni predstojnik vipavskega sadjerejskega društva.

Gospodarske novice.

* *Trtna uš v Istriji* se tako grozno širi, da se je bati, da bode ondi kmalu vse vinograde uničila. Ubogi Istrijani!

* *Letina na Hrvatskem* se more, kakor „Gospod. List“ v Zagrebu poroča, poprek med boljše srednje šteti; ozimina bolja je od jarine, katere pa je bilo malo sejane zaradi neprestanega dežja spomladi; sena so precej nakosili; koroza ne more nič kaj naprej; sadja ne bo veliko, samo slive so v bregovitih krajih lepo polne.

* *Za zasledovanje in pokončevanje trtne uši* se je v Brežicah na Štajarskem ustanovila postaja (Station); vodstvo tega zavoda je izročeno gosp. Juliju Hansl-u, adjunktju mariborske vinorejske šole.

* *Velika zasluga kmetijskega časnika „Wien. landw. Zeitung“!* Ker mora južna železnica zdaj dohodninski davek tistim deželam odrajtovati, po katerih se vozi, doide deželi štajarski, to je, deželnemu odboru štajarskemu, nič manj ko 400.000 gold. To je pač velikansk dohodek deželi štajarski, katera bo, kakor omenjeni časnik poroča, s tem denarjem ustanovila zopet podkovsko šolo v Gradcu, na ondašnjem politehniku pa nauk za kmetijstvo in gozdarstvo. — Zelo radovedni smo, koliko bo južna železnica kranjski deželi onega davka odrajtovala.

Znanstvene stvari.

Matica slovenska in pa slovenske šolske knjige.

Ker sta „Slov. Narod“ in pa „Slovenec“ uže nekaterikrat govorila o šolskih knjigah, kazaje na „Matico slovensko“, treba se je zdelo „Novicam“, da tudi one povedó svoje. Pripravljajočim se pa k spisu o tem predmetu došel nam je 30. list „Edinosti“ od 27. julija ter nam prav v tem slučaju tako dobro došel, da celi njegov članek, ki o delovanju „Matice“ naše govori, sprejmemo v naš list. Dobro došel — smo rekli — nam je prav v tem slučaju članek „Edinosti“, in to zato, ker je nepristranski in objek-

tiven glas rodoljuba, ki — nasproti onim, katerim je „Matica“, kakor Nemeč pravi, le „Prügelknabe“, po katerem z besedo ali v pismu udrihajo kakor se jim ljubi, ali pa stvar preklicana, katero sme ubijati kdor koli hoče — Matično literarno delovanje tako sodi, kakor mora sodba nepristranskega, pravičnega in poštenega sodnika biti o zavodu, ki je prvi slovenski znanstveni zavod, kateremu so mnogi najodličnejši pisatelji žrtvovali in še danes žrtvujejo svoj trud.

Nam čisto neznan pisatelj članka „o Matici slovenski“ v „Edinosti“ je pač pravo zadel, ko je kazal na Slovencem nesrečno dobo „dvojne stranke“, ko je po kruhoborstvu dvojne tiskarnice celo se prikazal sramotni „chabrus“, in le v povratku složnega delovanja na polji znanstvenem in političnem vidi korist naše domače stvari. Zato tudi mi ne govorimo dandanes več o nesrečnem razporu, nadejaje se, da je sloga postala resnica in da ostane resnica.

Naj zdaj čitateljem našim kažemo, kaj o „Matici slovenski“ piše „Edinost“ v navedenem listu. Tako-le se glasi ves članek:

„Izobraževalnim zavodom bi morali Slovenci jako nakloneni biti, vzlasti onim, kateri poleg splošne omike tudi za razširjenje in krepljenje naše materinščine skrbé. Ti zavodi so slovenske šole in naši literarni zavodi. Na čelu poslednjim stojite slovstveni društvi: „Slovenska Matica“ in „družba sv. Mohora“. O prvi nam je kratko besedo izpregovoriti.

Do „Slovenske Matice“ je imel naš narod splošno sočutje nekako do l. 1872., 1873. in 1874. V teh letih, ko smo se bili Slovenci tako nepotrebno razdelili v dve stranki, dregali so nekateri tudi v odbor „Slovenske Matice“, nekoliko radi nedostatnosti, ki so se kritikarjem tam pokazale, nekoliko pa iz politične nagajivosti. Ta vihar se več let ni mogel popolnem potlačiti in nekaj nezadovoljnežev, katere peče spomin na prejšnje čase, nahaja se še dandanes.

Kdor pa z objektivnim in domoljubovim očesom opazuje delovanje „Slovenske Matice“ v poslednjem času, misliti mora drugače, ali bolje rekoč, govoriti mora o tem našem prvem znanstveno-slovstvenem zavodu previdnejše, nego se je to nedavno godilo. Resnica je, da se je število udov pri „Matici“ precej skrčilo, ker je bilo mnogo neplačevalcev treba izključiti. Tajniki „Slovenske Matice“ so bili pač to sami največ zakrivali, ker so bili na to praktično pravilo čisto pozabili. Ako hočeš število odjemnikov skrčiti, dajaj jim blagó na upanje! In tako se je tudi godilo. Ko je tako zvani likvidacijski odbor začel pridno izterjevati, izstopilo je bilo obilo udov, ki so postali potem z ozirom na „Matico“ iz Pavla — Savli.

Kdor je v poslednjem času pobližje opazoval delovanje glavnih odbornikov pri „Slov. Matici“, kdor je s temi možmi v novejši dobi v dotiko prišel ter s pazljivostjo in nepristranskim domoljubjem čital poslednje poročilo o zadnjem občnem zboru in poslednji odborovi seji, v kateri se je društvu nov tajnik, g. Orešec, z letno plačo 600 gold. imenoval, mora priznavati, da se odbor trudi, pripraviti naš prvi literarni zavod v potrebno veljavo pri slovenski inteligenciji in povzdignoti ga na stopinjo, s katere mu bode mogoče vedno vspešnejše delovati na korist slovenski vedi. Od strani občinstva naj bi se „Matica“ pač z obilnim pristopom udov podpirala, a od strani odbora na ta način, da se skuša ozirati na vse opravičene želje družabnikov. Da v poslednjem času „Matica“ več knjig ni mogla izdati, temu pritrđi vsak, kdor vé, koliko tisek stane, vzlasti, ako je treba pisateljem i nagrade dajati, kar dela naša „Matica“ skoro v taki meri, kakor večji založniki nemških knjig. Na drugi strani pa se je treba

*) Se bode zgodilo.

na pičle dohodke „Matice“ ozirati. Veliko, veliko domoljubov in sploh izobraženih Slovencev je, kateri bi samo kritikovali domačo stvar, za njeno duševno ali materijelno podporo pa ne bi ničesa storili. To velja tudi o mnogih kritikovalcih „Slovenske Matice“, katere čaka velika naloga še v bodoče. Moja želja bi bila, da bi poleg znanstveno-zabavnega berila izdajala „Matica“ tudi slovenske šolske knjige za srednje šole. Takove bomo potrebovali, ako se v naše srednje šole le količkaj slovenščine uvede. Ako se pa to ne zgodi, naj bi „Matica“ siromaški in pridni slovenski mladini po srednjih učilnicah brezplačno slovenske knjige preskrbovala. Mnogo dijakov bi potem slovensko knjigo, namesto nemške, pri domačem učenju rabilo in se tako urilo v slovenščini.

Nekaterim Slovincem ni morda sestava „Matičnega“ odbora po volji. Ako pa natančneje pregledujem vse odbornike in v duhu naštevam ostale slovenske duševne kapacitete, ne morem po vsem pritrjevati nezadovoljnejem, kajti vidim skoro ves cvet slovenske inteligence tu zastopan. Če prav vsaka glava, ki stoji „Matici“ na čelu, po slovstveni izobraženosti ni vredna tega odlikovanja; vendar se človek ne more spodtikati nad odborniki „Slov. Matice“. Res je, da so v zunaj odbora še nekateri odlični pisatelji in učenjaki, a ti drugod prav vspešno delujejo. Pri novih volitvah v „Matični“ odbor bi bil ta način najboljši, da se od nikakoršne strani ne nasvetujejo ti ali oni možje, naj se prepusti vsakemu družabniku, da si po svoji misli in želji odbornike izbira. Na ta način bi se dala morda doseči nova večja in živahnejša udeležba pri tem našem prvem literarnem zavodu, kateremu mora vsak slovenski domoljub najboljši vspeh želeči.“ —

Zdaj pa se nam treba zdi, svetu pred oči postaviti dela, ki jih je „Matica“ v tisku dozda na svitlo dala.

Poleg „Letopisov“, ki tudi marsikatero dobro in lepo zrno v sebi imajo, in poleg nekaterih drugih knjižic manjše veljave sme „Matica“ z zadovoljstvom in deloma ponosno kazati na sledeča dela, katerim naslovi so: „Atlant“, 5 snopičev „slovenskih zemljevidov“, vredil Matej Cigale.

„Slovanstvo“ I. del. Spisali: Jan. Majciger, M. Pleteršnik in Bož. Raič.

„Prirodosanski zemljepis“, spisal prof. Janez Jesenko.

„Prirodopis živalstva“ s podobami. Po Pokorniju poslovenil Fr. Erjavec. (V dveh izdanjih.)

„Prirodopis rastlinstva“ s podobami. Po Pokorniju poslovenil Iv. Tušek.

„Rudninoslovje“ po Fellöckerji spisal Fr. Erjavec.

„Štirje letni časi“. Po Rossmässlerji predelal Iv. Tušek.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“, I. snopič: „Fizika“. Poslovenil Iv. Tušek.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“ II. snopič: „Astronomija“ in „Kemija“.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“ III. snopič: „Mineralogija“ in „Geognozija“. Poslovenil Jan. Zajec.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“ IV. snopič: „Botanika“ in „Zoologija“. Poslovenila Iv. Tušek in Fr. Erjavec.

„Slovnica českega jezika“ z berilom. Spisal prof. Fr. Marn.

„Hrvatska slovnica za Slovence“. Spisal prof. Fr. Marn.

„Slovnica ruska za Slovence“. Spisal Matija Majar.

„Vodnikove pesni“. Uredil Fr. Levstik.

„Razna dela, pesniška in igrokazna Jovana Vesela-Koseskega“ z njegovo podobo.

„Nauk o telovadbi“. Drugi del. (S 164 podobami.)

„Telegrafija“. Spisal dr. Sim. Šubic.

„Potovanje okolo sveta v 80 dneh“. Iz francoskega prevél Dav. Hostnik.

„Germanstvo in njegov vpljiv na Slovanstvo“. Spisal J. Verhovec.

„Okó in vid“. Spisal Jakob Žnidaršič.

„Znanstvena terminologija“. Spisal Matej Cigale.

„Vpljiv vpijanljivih pijač“. Spisal dr. Maks Samec.

„Kopitarjeva Spomenica“. Vredil prof. Jos. Marn.

Da ne žalimo nobenega pisatelja, čegar delo je „Matica“ na svitlo dala, naj imenujemo tudi še druge knjige, ki so: „Zgodovina slovenskega naroda“, spisal prof. Trdina, „Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije“, spisal Janko Krsnik, „Vojvodstvo Krausko“, „Vojvodstvo Koroško“, „Slovenski Štajer“, dva snopiča, „Životopis dr. Lovro Tomana s podobo“, „Životopis dr. E. Coste s podobo“, „Olikani Slovenec“. — Tudi to so menda knjižice, nad katere ne bi smel noben rodoljub razlivati strastnega žolca. (Kon. prih.)

Cerkvena glasba.

* Zbirka slovenskih mašnih pesmi na čast slovenskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu. V spomin na 5. dan julija 1881., sestavil in zložil za sopran, alt, tenor in bas P. Angelik Hribar. V Ljubljani tiskali in založili J. Blaznikovi nasledniki.

Veledenjeni skladatelj cerkvenih pesmi gosp. Pater Angelik Hribar, čegar samo ime je uže porok odličnega dela, je tudi sv. Cirilu in Metodu na proslavo svoj delež posvetil, katerega bodo orglavci gotovo veselili. V čednem tisku na 6 pôlah nahaja se namreč 49 raznih jako lepo zloženih napevov, večidel za vse dele sv. maše. — Naročila na to zbirko zgodovinskega pomena, kateri je cena 1 gold. 50 kr. (po pošti 1 gold. 55 kr.) sprejema tiskarna Blaznikova.

Slovensko slovstvo.

* Občne zgodovine 3. del „Novi vek“. Spisal in založil Janez Jesenko. V Ljubljani natisnila narodna tiskarna 1881.

To je naslov novi knjigi, katero je ravnokar na lastne stroške na svitlo dal profesor Jesenko in ž njo dovršil celo občno povestnico v treh delih, katerih prva dela („stari“ in „srednji vek“) sta uže davno zagledala beli dan. Ker prof. Jesenko je v občne priznan strokovnjak o zgodovinski vedi in pa spreten pisatelj slovenski, ni nam treba še več govoriti o izvrstnosti njegovega najnovejšega dela, zato rečemo le to, da, ker je veledenjeni gosp. profesor uže davno na svitlo dal tudi „občni zemljepis“, so po takem zdaj vse knjige gotove, da se more v slovenskih srednjih šolah predavati zemljepis in povestnica sè slovenskim učnim jezikom, in da povestnica z zemljepisom ne ostane dalje beračica, katera na vrata ces. kralj. naučnega ministerstva brezvspešno trka za to, da sme stopiti v šole! — Ker pa prof. Jesenkova zgodovina nima samo „vestes nuptiales“ za naše srednje šole, temuč je tudi knjiga, ki bi si jo moral omisliti vsak naših ljudi v mestih

Hercegovincev, ki se bodo na Hrvaško poslali učiti se vrtnarstva in vinorejstva.

* *Da je nemška vlada preklicala prepoved*, da avstrijsko-ogerska živina ne sme v Nemčijo, kaže se zdaj kot prazna pravlica. Prepoved ostane, kakor je bila, in kdo neki, kdor pozna „prijatelja Avstrije“ Bismarka, bo od Prusa kaj drugega pričakoval!

* *V nogradih okoli Maribora* se kaže na trtah, ki so jih v Mariborski vinorejski šoli iz semena ameriških trt izredili, tista zelo nevarna bolezen, ki se trtni plesenj (nemški „der falsche Mehlthaupilz“) „perenospora viticola“ imenuje. Deželnemu odboru štajarskemu je uže naznanjena ta bolezen, katera se v podobi glive kaže na perji, in zoper katero se priporoča nemudoma obrati vse listje in ga sežgati. Če to ne bo pomagalo, bo treba vse amerikanke potrebiti iz nograda. — Tako piše „Wiener landw. Zeitg.“.

* *Kmetijskih šol je v našem delu cesarstva* bilo lani: višja kmetijska šola na Dunaji s 511 učenci in 35 učenci, 12 srednjih kmetijskih šol s 685 učenci in 118 učenci, in pa 52 nižjih šol s 1254 učenci in 264 učenci. Od učencev srednjih šol, ki so lani šole dovršili, jih je izmed 100 le 16 se vrnilo na posestvo svojih očetov, da pomagajo ali prevzamejo gospodarstvo, vsi drugi pa iščejo služeb. — Stroški za napravo in vzdrževanje teh šol (brez više šole dunajske) so do konca 1879. leta znesli 5 milijonov in 350.902 gold., od katerih je država plačala 1 milijon in 378.676 gold., prijatelji kmetijskih šol 716.149 gld., ves ostali znesek pa so plačale posamesne dežele.

* *17 ljudi je v smrtno nevarnost prišlo* na Verejah na Primorskem, ker so jedli meso od krave, ki je poginila za kužnim vrančnim prisadom (črmom). Poginilo je tudi nekoliko živine, ki je bila okužena pomije. — Kolikrat so „Novice“ in „Pratika“ uže svarile ljudi, naj se varujejo strupenega mesá, droba itd. za vrančnim prisadom bolne ali crknene živine! Al ljudje zakoljejo za kužnim prisadom bolno živino, misleči, da le ne crkne, potem pa se sme brez nevarnosti vžiti, — ali pa tudi ni izučeni mesogledov, ki bi ukazali tako živino konjedercu dati, ne pa mesnicam naprodaj!

Znanstvene stvari.

Matica slovenska in pa slovenske šolske knjige.

(Konec)

Našteli smo po imenu v prejšnjem listu vse knjige, ki jih je „Matica“ na svitlo dala, osobito iz tega namena, da se vidi, koliko je „Matica“ za šolstvo storila. Tretjina del, ki jih je „Matica“ na svitlo dala, so šolske knjige, deloma kot učne knjige v šole vpeljane, deloma kot pripomočne knjige dobro rabljive. Te knjige so „Matico“ temveč stroškov stale zato, ker so ilustrovane s podobami.

Učne šolske knjige so: „Rudninoslovje“ ali mineralogija za nižje gimnazije in realke. Po Sig. Fellöckerji spisal Fr. Erjavec, 1867.

„Prirodopis rastlinstva“ s 350 podobami, drugo predelano in pomnoženo izdanje, za spodnje razrede srednjih šol izdelal dr. Al. Pokorny, poslovenil Ivan Tušek, 1872.

„Nauk o telovadbi“, 1. del, s 50 podobami.

„Nauk o telovadbi“, 2. del, s 164 podobami.

„Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije“ za srednje šole in učiteljska izobraževališča, spisal Janko Krsnik, 1874.

„Prirodopis živalstva“, s 522 podobami; tretje, po 15. nemškem po vsem predelano izdanje, za spodnje razrede srednjih šol, izdelal dr. Al. Pokorny, poslovenil Fr. Erjavec, profesor na c. k. višji realki v Gorici, 1881.

Pomočne šolske knjige, ki jih je „Matica“ izdala, so:

„Štirje letni časi“, po E. A. Rossmässlerji predelal Ivan Tušek, s 40 podobami, 1867.

Schoedler: „Knjiga prirode“, 1. snopič: fizika, z 213 podobami, poslovenil Ivan Tušek, profesor kr. višje realke v Zagrebu, 1869.

Schoedler: „Knjiga prirode“, 2. snopič: Astronomija in kemija, s 361 podobami, 1870.

Schoedler: „Knjiga prirode“, 3. snopič: Mineralogija in geognozija, s 193 podobami, 1871.

„Prirodopisni zemljepis“, spisal Janez Jesenko, profesor pri državni gimnaziji v Trstu, 1874.

Schoedler: „Knjiga prirode“, 4. snopič: Botanika in zoologija s 467 podobami, 1875.

„Okó in vid“. Spisal Jakob Žnidaršič.

„Znanstvena terminologija“ s posebnim ozirom na srednja učilišča, spisal M. Cigale, 1880.

Poleg knjig je „Matica“ na svitlo dala popolen Atlant, ki ga je po posvetu s šolskimi možmi izbral Matičin odbor in poslovenil Matej Cigale.

V tisku je zdaj na stroške Maticne slovnice slovenska prof. Šumana, in za tisek se po naročilu sl. deželne vlade kranjske od 15. julija t. l. pripravljata za učiteljska rokopisa geometrije, katero spisuje prof. Lavtar, in pa somatologija (popis človeškega telesa), katero spisuje dr. Samec.

Menda je vse to dosti dejanskega dokaza, da je „Matica“ pri izdavanju knjig, vezana na §. 1. družbenih pravil, vendar ves čas svojega obstoja pred očmi imela najbolj šolske knjige, česar le tisti niso vedeli, katerim je megla principieline opozicije zatemnila vid.

Če si poleg tega, kar je Matica za šolstvo storila, pred oči stavimo še druge knjige, ki za srednje šole po vsem pripravne, so poslednja leta na svitlo prišle v družih založbah, zlasti v prof. Jesenkovi založbi in v založbi dež. odbora kranjskega („Latinska slovnica“ prof. Hrovatova in „Latinsko-slovenske vaje“ prof. Žepičeve) ni tedaj pretirano, če rečemo, da imamo uže precej šolskih knjig v odličnem slovenskem jeziku in vse druge, kolikor bi jih potrebovali, lahko v enem letu naredimo. Al kdo bo knjige spisaval, trud dela in breme stroškov imel, če pa v šole ne smejo! Tisti ugovor: „vsaj nimate knjig“, je tako neumen, da ga dandanes, ko imamo Slovenci nad 20 časnikov, tudi oni naši nasprotniki več ne verjamejo, ki ga nam le zato pod noge mečejo, da odbijajo obveljavo narodne ravnopravnosti v šolah. Oni ugovor: „vsaj nimate knjig“, je tisti „circulus vitiosus“, tista zvižaja nemčurjev, s katero odbijajo strah svoj, da nemštvo ne pride v nevarnost. Koliko je ponemčevalcem slovenskih krajev na šolah ležeče, to kaže njihovo dandanašnje snovanje „schulvereinov“, po katerih so zdaj dejansko ponemčevanje nastopili, prejšnji čas pa bolj negativno hodili s tem, da niso puščali slovenskega jezika v šole.

Z ozirom na vse to, kaj vse je uže slovenski jezik trpel v šolah, ne moremo nič prav iz srca zadovoljni biti s tem, da se le po administrativni poti tu in tam vpelje kaka slovenska knjiga v šole in da še to, kar na pr., velja v Kopru ali drugod, ne velja v Ljubljani ali v Mariboru itd. Kar ena vlada na administrativni poti dá, vzame lahko druga na isti poti. O tem imamo živih dokazov. Leta 1873. so prišle na svitlo „Anatomične table za nagledni poduk v ljudskih in srednjih šolah“, po naročilu c. k. deželnega šolskega sveta ljubljanskega in s sodelovanjem dr. J. Bleiweisa poslovenil

dr. Samec. Vpeljana je bila ta knjižica s podobami v naše šole leta 1873. — zdaj ni ne sledú ne tirú o njej, izginila je, kakor da bi jo bila slana vzela. Tudi „Rastlinstvo“, katero je Matica izdala, je bilo v spodnji gimnaziji uže vpeljano, — a sedaj uže ni več ne duha ne sluha o podučevanju rastlinstva v slovenskem jeziku.

Dokler nimamo po deželni postavi vpeljana slovenskega jezika v šolah, so vse naše slovenske šolske knjige le provizoričen aparat. In prav ta provizoričnost naklada Matici dolžnost previdni biti o izdavanju šolskih knjig vzlasti takih, katerih tisk podražijo podobe in katere niso take, da bi jih družbeniki Matici zadovoljno sprejeli.

Mnogokrat je kranjski deželni zbor snoval deželno postavo o tem, katerim šolskim predmetom naj rabi slovenski, katerim nemški jezik, al žalibog, dosihmal zmerom brez vspeha; če je v zboru bila večina ravnopravnosti nasprotna, pokopala je ta večina načrt postave, — če pa je po večini narodne stranke obveljala postava, zavrgla jo je vlada, v teku 20 let le dvakrat narodom pravična: malo časa pod ministerstvom Hohenwartovim in zdaj pod ministerstvom Taaffeovim.

O poštnih hranilnicah.

„Poštne hranilnice — kaj pa je to?“ bo morda prašal marsikateri naših bralcev, ki res o takih hranilnicah še nič ni slišal. Naj mu toraj najprej ob kratkem povemo, kaj so poštne hranilnice.

Kaj je hranilnica sploh, to uže vsak vé, namreč zavod, kjer se denar na varne obresti nalaga. Takih zavodov je po deželah več, a so povsod le na mestu, to je, kdor hoče denar shraniti, ga mora tje poslati ali nesti in ravno tako, če ga hoče ven vzeti, mora sam po nj priti ali poslati.

Poštna hranilnica pa je vse bolj priložna ljudem. To je namreč naprava, da moreš na vsaki pošti, ki je za to pooblaščen, vložiti svoj denar in to celó v tako majhnem znesku, da ga navadna hranilnica ne sprejme. Za vloženi znesek dobiš potrdilni list, za katerega potem dobiš svoj denar z obresti vred lahko pri vsaki pošti nazaj, ne le pri tisti, pri kateri si ga naložil; ravno tako k prej naloženemu denarju lahko na vsaki pošti zopet priložiš in potegneš svoj denar, kedar koli in pri kateri koli taki pošti hočeš, z določenimi obrestmi vred. Ni treba ne dolgih potov, ne posebnih dni, svojo reč opraviš lahko na pošti o njenih navadnih urah.

„To je pa kaj čisto novega“ — bo morda zopet kdo oglasil se.

Ne, prijatelj, stara reč ta pač ni, vendar je uže nekoliko let, kar se je ta naprava po drugih deželah uže vpeljala in se tako dobro obnaša, da jo tudi naša vlada misli prav kmalu vpeljati in se dotični načrti uže v ministerstvu nadrobno pretresajo, da bodo morda še letos podani državni zbornici v razpravo. Sprožena je bila ta zadeva uže v zbornici poslancev in vlada je obljubila predložiti posebno postavo.

Poštne hranilnice so napravili najprej Angleži in to uže leta 1861. Leto prej je bilo tam 638 privatnih hranilnic; ob koncu 1876. leta pa je bilo poleg teh uže 5448 poštnih hranilnic, ki so se jako prikupile posebno manj premožnim stanovom, rokodelcem, obrtnikom, uradnikom itd. Promet je bil ob malih vlogah vendar skoro neizmerno velik.

V Belgiji so poštne hranilnice napravljene od l. 1870. Leta 1876. so se ustanovile tudi na Laškem in Nizozemskem. Francoska je poprijela se jih letos domá in celó v Algirji (Afriki). Še celó Japonci v

Aziji so po izgledu Angležev napravili take zavode. To je dovolj dokaza, kako dobrodejne so take hranilnice posebno za „manjše“ ljudi.

Po teh kratkih zgodovinskih črticah vrnimo se nazaj k namenu poštnih hranilnic. Glavni namen njihov je, spodbujati prebivalce k varčnosti in dajati jim vsaki čas in na vsakem kraji priliko, hraniti svoje pridobljene krajcarje varno pod poroštvom države in nakladati jih na zmerne obresti. Privatnim in deželnim hranilnicam ne bodo hodile v škodo, ker se preveliki zneski ne bodo sprejemali in večji kapitalisti tudi ne bodo marali nakladati denarja na nižje obresti, nego jih pri onih dobé. Tako bodo ti ostali pri svojih hranilnicah, kjer morejo više zneske na boljše obresti naložiti, bornejši ljudje bodo pa svoje krajcarje, groše in goldinarje dajali poštnim hranilnicam, kjer bodo ne le dobro hranjeni, marveč tudi primerne obresti nesli. To bo dobrota, kakor smo uže rekli, posebno za manj premožne delavne stanovne, za kmeta, za rokodelca, za uradnika, za delavca — sploh za človeka, ki si ne more vsak dan prihraniti goldinarja, marveč le par krajcarjev, katerih mu tudi ni treba daleč nositi, ampak jih lahko hrani v svojem kraji, na bližnji pošti in jih potem tudi lahko potegne, če gre prav daleč od tam.

Se ve, da bo potem treba tudi pošte, kjer se morejo vlagati in jemati denarji, tako razdeliti po deželi, da bo ljudem vstreženo. To ne bo pretežko, vsaj so nam druge dežele izgled. Kar je do zdaj slišati, mislijo poštne hranilnice osnovati le polagoma, zdaj tu, potem tam, kakor bo kazalo. Vso reč ima v rokah trgovinsko ministerstvo, v čegar področje spada, in to želi si pridržati prosto roko posebno o tem, kako naložiti vloženi denar in koliko dajati obresti od njega. Visoke obresti vsaj skonca ne bodo, morda ne več ko po 3 od sto; vendar je to tudi velika dobrota, če človek more svoj prihranjeni krajcar vsak dan sproti naložiti na obresti in mu ni treba čakati, da spravi večji znesek skup ter ga potem daleč poslati ali nesti mora. Ravno tako ga v nagli sili brž nazaj dobi brez dolgih potov in povsod, kjer je kaka poštna hranilnica. S tem se skoro poravná razloček med obresti, ki bi jih pri kaki drugi hranilnici dobil.

Vse to pač kaže, da Avstrija zopet daleč naprej skoči, ako osnuje poštne hranilnice. Državni zbor bo postavo gotovo nadrobno pretresal in našim razmeram pristojno vredjeno rado voljno sprejel. Slišali smo, da bo prav kmalu prišla na vrsto, in kedar bo, bomo svojim bralcem uže še več povedali o nji.

Naši dopisi.

V Gorici 7. avgusta. — Groza nas je obšla pretekli torek (2. t. m.), ko se je bila kakor blisk raznesla novica o umoru in samomoru na tržaški cesti poleg Velikih Rój, $\frac{3}{4}$ ure od tukaj. Čevljar Anton Faganelj iz Mirna je Franciko Komelovo, katera mu je bila po 2-3 letih ljubezen odpovedala, z velikim nožem na več mestih tako prebodel, da je čez kako četrto ure dušo izdihnila; potem je samega sebe z istim nožem tudi na raznih mestih tako nevarno ranil, da je 2 uri pozneje umrl. Ležala sta oba poleg ceste z nogami skoraj skup, dokler ni došla komisija. Prišla je bila nesrečna deklina z 2 tovarišicama okoli 7. ure zjutraj iz Stračic, kjer je v ondašnji fabriki po noči delala, kar zagleda na omenjenem mestu Faganela, ki jo — povrnivši jej molitvene bukve, katere mu je bila prejšnji čas ona podarila — zdajci zgrabi za vrat in grozovito dejanje izvrši. Uni dve deklini ste zbežali. Ne daleč od strašnega prizora je bil Mirenski gospod župnik, ki se je peljal v mesto. Ko izve, kaj se je